

Euzübillahimineşşeytanirracim.

Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdülillahi Rabbil Alemin. Ve salatu ve selamu ala Resulina Muhammedin. Ve ala alihi ve sahbihi ecmain.

Allahümme salli ve sellim ala seyyidina Muhammedin hatemin Nebiyyin ve ala cemiy ihvanihi mine Nebiyyine vel Murselin ve ala Ademe ve ala İdrise ve ala Nuh ve ala Hud ve ala Salihin ve ala İbrahime Ve âlâ Lût, ve âlâ İsmail'e, ve âlâ İshak'a, ve âlâ Yakub'e, ve âlâ Yusuf'e, ve âlâ Eyyüb'e, ve âlâ Şuayb'in, ve âlâ Musa, ve âlâ Harun'e, ve âlâ Davud'e, ve âlâ Süleyman'e, ve âlâ Yunus'e, ve âlâ İlyas'a, ve âlâ Yese'a, ve âlâ Zülkifl'e, ve âlâ Zekeriy'e, ve âlâ Yahya'a, ve âlâ İsa'a salaten daimeten bidevâmike.

Ya Alim, ya Hakim, ya Fettah, ya Nur, ya Vehhab, ya Hâdî. Ya Hay, Ya Kayyum, Ya En Güzel Veli, En Güzel ve En Mükemmel Vekil! Bizler senin rıza niyetiyle Nisa Suresinin barındırdığı hakikatlerden, hikmetlerden nasiplenmek isteriz. Senden dileğimiz bu mübarek surenin manalarını sadece zihnimizle değil, kalbimizle hissetmeyi, ruhumuzla yaşamayı ve her bir zerremizle idrak etmeyi bizlere lütfetmendir. Nur isminle kalplerimize hikmet ışığı saçılın, Kavî isminle o hakikatleri yaşayabilelim, nefsimizin ve şeytanın vesveselerine karşı durabilme gücü ve sebatı bizlere ihsan edilsin.

Ya Basit! Nisa suresinde aile, toplum, adalet ve miras gibi en ince meselelerdeki hikmetleri kalplerimize nakşet. Ya Adil, hükümlerini anlama ve hayatımızda adil şahitler olma konusunda bizleri muvaffak eyle. Ya Vedud, bu surenin ruhuyla ailemize ve tüm müminlere karşı merhamet ve şefkatle dolmayı bizlere nasip eyle. Ya Rab, bu tefekkür yolculuğumuzu mübarek kıl. Anladıklarımızı sadece bilgi olarak değil, rızana uygun bir hayatın temeli olarak eyle Ya Rabbi. Amin.

Bismillahirrahmanirrahim.

Nisa suresi Medine döneminde inmiş bir sure. Mushaf'ta 4. sırada yer alıyor. İniş sırasına göre 92. sure. Biliyorsunuz ilk başta Bakara suresi dersini yapmıştık. Sonra Ali İmran dersini yaptık. Bakara, Fatiha'yı takiben 2. sure Mushaf'ta. Ali İmran 3. sure. Şimdi sırada da Nisa suresi var inşallah.

Nisa suresinin büyük bir kısmı hicretin 3. yılından yani Uhud savaşından 8. yılına kadar nazil olması sürmüştür. Bu 5-6 senelik süre zarfında inmiştir. Özellikle Uhud Savaşı'ndan sonra, o dönemki savaşımlardan sonra ortaya çıkan yetim, dul problemleri, yine aynı sebeplerden kaynaklanan ve süregelen doğal bir olgu olan miras meseleleri, bu yeni oluşan İslam toplumunun sosyal ve ailevi düzenini hükümleriyle belirlemede çok önemli olmuştur.

Ve bazı rivayetlere göre de yine son ayetinin 176. ayet Kur'an'ın yine son ayetlerinden olabileceği belirtiliyor. Tek seferde inmiş bir sure değil. Bakara ve Ali İmran suresinden aşına olduğumuz üzere yine toplumun ihtiyaçlarına da paralel bir şekilde Rabbimin katından ihsan edilmiş, vahyedilmiş bir sure.

Surenin adı kadınlar demek. Nisa, kadınlar demek oluyor. Genel olarak kadın haklarından, onların hukuki ve sosyal konumlarından bahsettiği için bu isim verilmiş. Sure boyunca da kadınlarla ilgili çok fazla hüküm geçmekte. 176 ayetten oluşuyor. Bakara ve Ali İmran aslında daha uzun sureler ama Nisa suresinin ayetleri gerçekten uzun ayetler. Dolayısıyla toplam kelime ve harf sayısı bakımından Kur'an'ın en uzun surelerinden. 3700'den fazla kelime içeriyor. O sırada hicretin ikinci senesinde biliyorsunuz dersini işlediğimiz Bedir Savaşı, üçüncü yılında Uhud Savaşı ve beşinci yılında da dolayısıyla bu sure vahyolunurken Hendek Savaşı olmuştu.

Çok fazla mümin şehit olmuştu. Geride dul hanımlar, yetim çocuklar kalmıştı. Dolayısıyla surede bu konular üzerinde çok ciddi anlamda duran bir sure.

Ayetlere şöyle en başından ilk ayetten sonuna kadar bakacak olursak özellikle ilk 15 ayette yetim haklarından, evlilik ve miras hukukundan bahsedildiğini görürüz. Sonrasında 15. ayetten yaklaşık 30. ayete kadar aile içi ahlak, bu konuda haramlar, zina, tövbe konularından bahsediliyor. Kadınlara iyi davranılmasından bahsediliyor. Kendisiyle evlenilmesi haram olan kadınlardan bahsediliyor. Cariyelerle evlilik şartlarından keza bahsediliyor.

Sonra 45. ayete kadar toplumsal adalete geçiliyor. Toplumsal adalet, toplumsal ahlak ve ibadet konuları işleniyor. Burada işte birilerinin malını haksız yere yememek, ticarete rıza, cana kıymamak, mirasta belirlenen payların önemi, onlara uymanın öneminden bahsediliyor. Şirkin en büyük günah olduğundan yine 36-42. ayetler arasında bahsediliyor. Anne babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, komşulara, yolda kalmışlara iyilik emrediliyor. Kibir ve cimrilik yeriliyor. Sarhoşken namaza yaklaşmama emri ve su bulunamadığında teyemmüm ruhsatı. Sonraki ayetlerde zaten alkol tamamen haram kınıyor.

45-70. ayetler arasında ehli kitaptan, münafıklardan, itaat ve adalet kavramlarından bahsediliyor. Ehli kitap özellikle Yahudilerin ilahi kelamı tahrif etmelerinden, kıskançlıklarından, peygamberlere karşı önceki derslerde işlediğimiz tutumlarından ve emanetlerin ehline verilmesinin öneminden, adaletle hükmetmenin ne kadar önemli olduğundan, yöneticilere Allah'a yani toplumdaki yöneticilere Allah'a ve Resulüne itaatin önemi, anlaşmazlık durumunda Allah'a ve Resulüne başvurmak ve yine Bakara suresinden de görmüştük münafıkların özellikleri, ne karakterde bu insanlar. Hüküm için Allah ve Resulü yerine tağut yani bir takım azgın otoriteler, sapkın otoriteler diyebileceğimiz otoritelere gitmeleri, itaatsiz olmaları, ikiyüzlü olmaları, peygambere ve Allah'a itaat etmek konusunda sıkıntılı oldukları bunlardan bahsediliyor.

70 ve 100. ayetler arasında savaştan, cihat etmekten, hicretten ve yine münafıkların tutumuyla ilgili birtakım ayetler var. 105-136 arasında mutlak adalet, ihanet ve imanın esasları var. Sonra tekrar Rabbimiz 137-152. ayetler arasından münafıkların iki yüzlülüğü ve bu sefer kafirlerin de durumunu anlatıyor. Sonra 150'den 173'e kadar Ehl-i Kitap'ın yine azgınlıkları, Hazreti İsa hakkındaki birtakım söylemleri ve bu konudaki doğru olan, hakiki olan, bilgi olması gereken inanç. Bundan bahsediliyor. En sonunda da tekrar son 3 ayette vahyin delili yani Kur'an-ı Kerim'in kesin delil ve nur olarak geldiği ve miras hukukunun son hükmü bunlar açıklığa kavuşturuluyor.

Şimdi burada Allah'ın izniyle daha detaylı bir şekilde bakalım. Sonraki ayetlerde neler olduğunu bakalım beraber. İlk başta yani ayetlerin detayına bakalım inşallah. İlk ayette Rabbimiz tüm insanlığa bir hitapla başlıyor. Bu özellikle çok önemli bir hitap. Zaten sure hakkında da bize bir yön belirlemiş de oluyor aslında. Rabbimiz burada ilk ayette ey iman edenler demiyor. O ey insanlar diye sesleniyor. **“Ya ayyuhannas”** diye sesleniyor. Ey insanlar. Ve buradan anlıyoruz ki buradaki mesaj, buradaki hikmet insanın, her bir insanın fitratına, yaratılışına, sorumluluğuna uygun bir mesajdır, bir hikmettir.

Ve Kur'an-ı Kerim'de aslında daha çok Mekke'de inen sureler, ey insanlar hitabı içerirken, çünkü iman üzerine olmak insanın fitratındadır elbette Rabbine yönelmek. Medine'de sureler genellikle ey iman edenler şeklinde başlıyor. Nisa suresi az önce de belirttiğim üzere Medine'de inmiş olduğu halde Ey insanlar hitabının ilk ayetinde bu şekilde başlıyor Rabbimizin bu hitabıyla.

Bu ilk ayetin devamında da Rabbimiz şöyle buyuruyor: **“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkek ve kadın üretilen Rabbimize**

karşı gelmekten sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde bir gözetleyicidir.” [Nisa 1]. Bu zaten İslam'ın insanlık tasavvurunun da temeli. Hepimiz tek bir candan, bir nefsi vahideden geliyoruz. Rabbimiz de burada iki takvayı emrediyor. Bir Allah'a karşı olan sorumluluğumuz, bir de akrabalık bağlarına karşı olan sorumluluğumuz. Burada insanla olan ilişkisinin hikmeti, bir insanın diğer insanlarla olan ilişkisiyle Allah'a olan imanı ve sorumluluğu el ele gidiyor. Bunu fark ediyoruz.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de mesela veda hutbesinde *"Ey insanlar! Rabbiniz birdir, babanız da birdir, hepiniz Adem'densiniz. Yani Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın beyaza takvadan başka bir üstünlüğü yoktur."* Bu da hepimizin atası bir. *Hiçbir Arap'ın Arap olmayana, hiç kimsenin görünüşünden, geldiği yerden, ülkeden bir sebep olaraktan başka birine karşı bir üstünlüğü yok."* Bu gerçekten Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de belirtmiş olduğu bir şeydir Veda Hutbesi'nde. Ve aynı şekilde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) *"kıyamet gününde insanlar niyetlerinin saflığına göre haşrolacak"* buyurmuştur. Ve buradan da milleti, görünüşü geçtim, cinsiyet olarak da kadın ve erkek arasında hakka yakınlık noktasında bir fark yok. *Ey insanlar* diye nida edildiğinde, buyrulduğunda kıyamette o nidaya ilk icabet edeceklerden birinin de Meryem Aleyhisselam olduğu rivayet edilmiştir. Allah'ın birliğinde ben ve sen, kadın ve erkek tabii ki de kalmıyor.

Surede en genelden, ey insanlar hitabından, buradan insanların birliğinden başlıyor Rabbimiz hitabetine, vahyine ve sonra toplumun en hassas, en korunmaya muhtaç kesimlerine, yani yetimlere ve kadınlara odaklanıyor. Onları koruyacak olan kaideleri, kuralları, hükümleri, çerçeveyi çok güzel bir şekilde vahyetmiş Rabbimiz bize de merhametiyle.

Miras ve evlilik hukuku detaylıca anlatılmış. Kimin payı ne kadar olacak? Hangi durumlarda kime ne kadar pay düşer? Bunların hepsi çok açık ve net bir şekilde yazılmış. Ve bunlar toplumsal olarak da bir toplumun, bir ümmetin manevi olarak bütünlüğünün korunmasına, birbirlerine karşı olan haklarının ve sorumluluklarının gözetilmesine bunlara bir garanti veren hükümler, bir takım evrensel kurallar. *Ey insanlar* diye başlamıştır. *Ey iman edenler* değil. Tüm insanın yaratılışına ve fıtratına uygun hükümlerdir.

Yine Surenin ilk ayetlerinde Rabbimiz buyuruyor: **"Yetimlere mallarını verin. Temiz olanı murdar olanla değiştirmeyin. Onların mallarını kendi malınıza katarak yemeyin. Çünkü bu büyük bir günahtır."** [Nisa 2]. Sonra kadın ve erkek mirasçıların payları detaylı bir şekilde anlatılıyor.

Bu surenin şöyle bir özelliği var. Bunu toplumsal açıdan tabii ki incelemek de gerekir. O dönem bir devrimdi. Yani kadınlar ilk kez mirasta belirli bir pay sahibi kıldılar bu hükümlerle. O dönemki cahiliye toplumunda kadınlar miras alamazdı. Yetimlerin de hakları genelde gasp edilirdi, üzerine yatılırdı. Ama Kur'an, **"ana babanın ve yakın akrabasının bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır, kadınlara da bir pay vardır"** [Nisa 7] diyerek hem erkeğe hem kadına miras hakkını tanımıştır.

Ve burada Allah-u Teala'nın bir ikazı da vardır. **"Bunlar Allah'ın çizdiği sınırlardır. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse, Allah onu altından ırmaklar akan cennetlere sokar. Kim de isyan eder, sınırlarını aşarsa cehenneme gider"** [Nisa 13-14] buyurmuştur. Bu 13. ve 14. ayetler. Buradaki bu payların, bu miras taksiminin ne kadar ilahi adaletin bir gereği olduğunu, insanlar üzerinde bir sorumluluk olduğunu, bu ölçülerin aşılmaması gerektiğini çok net bir şekilde Allah-u Teala bu ayetlerde buyurmuştur.

Bu konuda Asrımızın müfessirleri de diyor ki, yetimlerin malı, kadının hakkı, zayıfın payını bırakın gasp etmeyi, yanlışlıkla bile zayi etmemek gerekir. Burada gördüğümüz gibi Allah zaten, Allah-u Teala surenin başında bu sınırları çok net bir şekilde çizmiştir. Ve Allah yetimin malını yiyenleri, kız evladını mirastan mahrum edenleri şiddetle uyarmıştır bu ayetlerde. Bu da yaratılışın hikmetine aykırı olduğu içindir. İnsan olmanın gereği zayıfa kol kanat germektir. Başka bir insanın hakkını yememektir.

Burada sureyi okurken şunu hissediyoruz. Burada her ne kadar içine ikaz da olsa görüyoruz ki bu ilahi hitapta Rabbimizin büyük bir merhameti, büyük bir şefkati var. Sanki böyle güzel bir şekilde, böyle bir öğüt verme hali, böyle bir hitap var surede. Mesela 2. ayette de **“yetimlere mallarını verin, temiz olunup pis olana değişmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katıp yemeyin. Çünkü bu gerçekten büyük bir günahdır.”** [Nisa 2] Bu günaha düşmeyin. Bunu yapmayın. Kendiniz için de bunu yapmayın. Burada ölçü çok şefkatli bir şekilde de konuluyor. Rabbimizin kulunu gözettiğini de hissediyoruz burada. Sonrasında da bu güzel hitabın arkasından da tabii ikaz çok net. Yani bunu yapmayın bu gerçekten bir günahdır.

Sonrasındaki ayetler mesela 10. ayette **“şüphesiz yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler karınlarına ancak ateş doldurmuş olurlar ve yakında alevli bir ateşe gireceklerdir”** [Nisa 10] buyuruyor Rabbimiz. Bu karınlarına ateş doldurmuş olurlar. Yani sadece mal yemek değil, burada parasını yemek değil, karınlarına ateş doldurmak. Yani burada anlıyoruz ki haram bir lokmanın bu dünyada insanda maneviyatına bir tahribat yaratacağına ve ahirette sonrasındaysa hakiki bir ateşe, bir azap ateşine dönüşeceğini bir uyarısı bu.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz bu konuda çok güzel bir şekilde bir hadis-i şerifinde işaret ve orta parmağını birleştirip şöyle buyurmuştur: 'Ben ve yetime kol kanat gelen kimse cennette işte böyle yakın olacağız' demiştir. Ve zaten insanı helake sürükleyen yedi büyük günahtan birinin de yetim malı yemek olduğu başka bir hadis-i şerifte bildirilmiştir.

“Yetimler konusunda adaleti sağlayamayacağınızdan korkarsanız hoşunuza giden başka kadınlardan iki, üç, dörde kadar nikahlayın. Eğer adil olamayacağınızdan korkarsanız o zaman bir tane alın veya sahip olduğunuz ile yetinin. Bu sapmamanıza daha yakındır.” [Nisa 3]. Yani sizin için daha hayırlıdır. Burada da İslam öncesi cahiliye toplumunda eş sınırı anlamında net bir sınır yoktu. Burada da o sınır geliyor. 2, 3 ya da 4'e kadar. 4 en fazla olmak üzere ve adaletli davranmanın bunun ön koşulu olduğu çok net bir şekilde yazılıyor. Yani eğer onların aralarında adaletle davranamamaktan korkarsanız, bunu yapamayacağınızı düşünürseniz, o zaman tek bir eşle yetinin. Yani burada mutlak bir hak olarak dörde kadar nikahlayın değil, asıl sorumluluk gerektiren bir sınır olarak belirtildiğini görüyoruz.

Burada İslam öncesindeki cahiliye toplumunda bir erkeğin onlarca karısının olduğu durumlar bile olabiliyordu ve kadınların da mirastan, az önce de söylediğim gibi hiçbir hak alma durumu yoktu. Burada gördüğümüz Rabbimizin merhametive adaleti ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyedilen bu ayetlerde kadının itibarı, hukuki açıdan koruması, bunlar gözetilmiştir, öyle düzenlemeler gelmiştir, bir sınır gelmiştir, ölçü gelmiştir, adalet gelmiştir. Ve bu adaletle rağmen de tabii yani şöyle bir şey var. Burada mesela 2'ye 3'e 4'e kadar nikahlayın aralarında adaletli davranma koşuluyla, 129. ayette de **“ne kadar isterseniz de kadınlar arasında tam adalet sağlayamazsınız”** [Nisa 129] buyrulmuştur. Bu işin zorluğuna da Rabbimiz bu ayette dikkat çekmiştir.

Burada farklı konularda çok net hükümler var demiştik. Burada mesela miras konusunda şöyle bir nokta da var. Kadınların sadece miras hakkının oluşmasının ötesinde kadınlar kendileri

evlendikleri zaman evlendikleri erkeğin ailesi tarafından adeta mal gibi görülüyorlardı cahiliye toplumunda. Ve öldüğü zaman kadının eşi, kadının eşinin ailesi kadını sanki bir mülk gibi, miras gibi görüp o ailenin belki başka bir erkeğiyle evlendiriliyordu. Burada bunların önüne geçiliyor aynı şekilde.

Evlilikte yine cahiliye toplumunda mehir genellikle kadının babasına veya vasisine ödenen bir bedeldir. Biliyorsunuz İslam'da evlilikteki mehir kadının şahsına aittir. Ona verilen karşılıksız bir hediyedir. Bu dördüncü ayette bu şekilde belirtilmektedir. Kabilenin, evlendiği ailenin, kocasının mülkü olarak görülmekteydi kadın. Bu önüne geçilmiştir. Hakları ve sorumlulukları olan, bağımsız bir hukuki dayanağı olan, ölçüsü olan bir birey, bir şahıs olarak tanınmıştır kadın. Zorla evlendirme, az önce söylediğim kadının bir evlendiği ailede kocasının vefat durumunda, o kocasının ailesi tarafından başka bir erkekle evlendirilmesi, miras gibi görünmesi bunun da önüne geçilmiştir. **“Kadınlara zorla varis olmanız size helal değildir”** [Nisa 19] buyurmuştur Rabbimiz 19. ayette. Ve kadınların yine tabii ki de cahiliye toplumunda bağımsız mali hakları yoktu. Burada kendi mülküne sahip olma, o mülkü yönetme ve tasarrufta bulma ve yönetme hakkı tanındı, verildi kadınlara.

Burada çok büyük incelikleri de görüyoruz. **“Kadınlara mehirlerini gönül rızası ile bir hediye olarak verin.”** [Nisa 4] 4. ayette. Burada geçen kelime nihle kelimesi ve bu bir bedel değil cömertçe ve karşılıksız verilen bir hediye anlamına geliyor. Bu da tamamen kadının kendisine ait olan bir şey. Miras hakkında 7. ayette **“anne babanın ve yakınların bıraktıklarından erkeklerle bir pay vardır. Ve kadınlara da bir pay vardır.”** [Nisa 7] Daha önce de okuduğum ayet. Bu gerçekten kadını mirasın bir parçası olmaktan çıkarıp miras konusunda bir hak sahibi, bir ortak kılmıştır.

Ayrıca iyi geçinme emri. **“Onlarla iyi geçinin.”** [Nisa 19] 19. ayet. Onlarla iyi geçinin. Bu bir tavsiye olarak değil tabii ki Rabbimizin bir emri olarak buyuruluyor. Ayetin devamında da **“eğer onlardan hoşlanmazsanız olabilir ki bir şey sizin hoşunuza gitmez de Allah onda birçok hayır takdir etmiş bulunur.”** [Nisa 19] Burada da sabrı, tahammülü ve her hadisede önümüzdeki her şeyde ilk başta hoşumuza gitmese dahi onda bir hayır arama bilincini görüyoruz, şuurunu görüyoruz.

Veda hutbesinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), *“Ey insanlar, kadınlarınız konusunda size hayrı tavsiye ederim. Onlar sizin yanınızda esir, yani size bağlanmış gibidir. Sizin onlarda belirli haklarınız, onların da sizde hakları vardır. Onların haklarına riayet ediniz. Giyiminizden ve yiyeceğinizden onlara da veriniz.”* şeklinde nasihat etmiştir. Ve yine bir hadis-i şerifte buyurmuştur Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), *“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlakı en güzel olandır. Sizin en hayırlınız da hanımlarına karşı en hayırlı, iyi davranan olanınızdır.”* Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e sorulduğu zaman da eşlerimizin üzerinde hakkımız nedir diye, *“Yediğin zaman ona da yedirmen, giyindiğin zaman ona da giydirmen, yüzüne vurmaman, kötü söz söyleyip çirkinleştirmemen, evi terk edip onu yalnız bırakmaman gerekir.”* demiştir Kâinatın Efendisi (sallallâhu aleyhi ve sellem).

Ve burada İslam'ın kadınları Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde büyük bir izzet ve hak sahibi kıldığını görüyoruz. Cahiliye döneminde bildiğiniz üzere diri diri toprağa gömülen kız çocukları artık cennet vesilesi kabul edildi. Yine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kimin üç kızı veya kız kardeşi olur da onları güzelce terbiye edip yetiştirir ve evlendirirse o kimse için cennet vardır, müjdesi vermiştir. Ve eşlerine karşı bu Ayşe annemizden de rivayet edilmiştir. Daima merhametli ve nazik olmuştur. Yine **“Sizin hayırlınız ailesine hayırlı olandır. Ben de ailesine en hayırlı olanıyım.”** diye buyurmuştur.

Burada Az önce söylediğimiz o hoşumuza gitmeyen şeylerde dahi güzel muamelede bulunmak, hoşumuza gitmeyen şeylerde dahi Allah'ın birçok hayır takdir etmiş olduğunun bilincinde olmak çok önemli bir husustur. Evlilikte sevgi ve merhametin esas olması gerektiğini, sabrın önemli olduğunu belirten bir ayet-i kerimedir. Bir kusurdan dolayı hemen öfkelenmek doğru bir davranış değildir. Burada sabret belki seni sevmediğin o hal içinde Allah senin için bir hayır gizlemiştir buyurulmuştur. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yine bir hadis-i şerifinde *“Bir mümin, mümin eşine nefret beslemesin. Eğer onun bir huyunu beğenmiyorsa başka bir huyundan hoşnut olur. Mutlaka takdir edeceği bir yön bulur.”* demiştir.

Ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ilmin yarısı olarak miras hukukunu nitelemiştir. Bu ilahi hikmetin gerçekten tecelli ettiğini gördüğümüz alanlardan biridir. Surenin 11. ayetinde geçen ve günümüzde özellikle birtakım gruplar tarafından sıkça yanlış anlaşılan veya tartışmaya konusu edilen ***'erkeğe iki kadının payı kadar hak vardır'*** [Nisa 11] ifadesi geçmektedir. Burada ama çok özel bir hikmet vardır. İslam hukuk sisteminde buradaki şer'î anlayışta erkeğin Eşinin, çocuklarının ihtiyaç halinde annesinin, kız kardeşlerinin, diğer akrabalarının geçiminden sorumluluğu vardır. O bunlardan sorumludur. Yani ne olursa erkek sadece eşinden, kendi ailesinden, çocuklarından değil aynı zamanda ailesindeki, büyük ailesindeki diğer kadınların da, kadın akrabalarından, geçiminden bizzat sorumludur.

Kadının mirastan aldığı yani bu erkeğin yarısı kadar olan pay ise tamamen kendisine aittir. Ve bunu aile için harcama sorumluluğu, öyle bir sorumluluğu yoktur. Buradan da herkesin aslında sorumluluğu ölçüsünde bir payı olduğunu görüyoruz ki buna rağmen bu her durumda da bu şekilde değil. Mesela ölenin çocukları varsa anne ve babasının her biri mirastan eşit olarak yani birisi vefat ettiği zaman o kişinin çocukları da varsa anne babası o kişinin mirastan altıda bir şeklinde pay alıyor. Nisa suresi 11. ayette anlatılan. Ve bazı durumlarda erkekte daha fazla pay aldığını bile görüyoruz kadınların. Örneğin bir kadın vefat edip geride kocasını, annesini ve babasını bırakırsa yani kadın vefat ettiği zaman kocası yaşıyor, annesi yaşıyor, babası yaşıyor. Kocasına yarısı pay, annesine üçte bir pay verilir. Geriye kalan altıda birlik bir pay da babasına kalır. Yani bu durumda mesela annesi, kadın annesi babasını iki katı miras almış oluyor. Gerçekten çok hikmetli bir şekilde her türlü hususun gözetildiğini görüyoruz.

Bu Nisa suresinin gelişikle beraber toplumda tabii ki bir değişiklik oldu. Bu gerçekten yoğun olarak hissedilen bir değişim yarattı. Kadına gelen bu hukuki statü, bu değer, ölçü, kural, adalet erkeğin, erkeklerin o toplumdaki bir takım keyfi uygulamalarınıveyahut zulümlerini istismarlarını sınırlayıp ortadan kaldırdı. Yetime bir emanet bilinciyle muamele etmeyi öğretti. Öksüz kızların rızasını almadan zorla evlendirmenin, zorla evlenmenin doğru olmayacağı, kadının bir madde gibi zorla miras alınmayacağı net bir şekilde az önce de söylediğimiz gibi buyuruldu.

Burada bizim günümüzde de tabii ki aile içerisinde kavga, şiddet, geçimsizlik gibi sorunlar yaşanabiliyor ve burada her iki tarafın da kadının da erkeğin de karı koca olarak Allah'ın rızasını düşünmesi, sabır ile davranması gerekiyor. Erkeğe düşen tabii ki Allah'ın emri gereği hanımına iyi davranmak, eşine iyi davranmak, geçimini hakkıyla sağlamak, incitmemek. Kadına düşen de eşine saygı göstermek, yuvasını emanete riayet ederek korumak.

34. ayette Rabbimiz erkeklere kavvam sıfatını vermiştir. Ayet şu şekilde: ***“Allah'ın fazlından nasip verdikleri için ve erkekler mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınlar üzerinde kavvamdır.”*** [Nisa 34] Erkekler, kadınlar üzerinde kavvamdır. Kavvam, koruyup gözetici, sorumlu demektir. Bu da tabii ki bir imtiyaz olarak değil, çok ciddi bir sorumluluk olarak erkeklere verilmiştir. Kavvam aynı zamanda ayağa kaldıran, destek veren, idare eden demektir. Bu 34. ayette yine birtakım gruplar tarafından günümüzde tartışılıyor. Bunu çok büyük bir

hassasiyetle ele almak lazım. Kavvam, hakimiyet anlamında değildir. Yani onlar üzerinde hakimdirler, onların emirleridir anlamında değildir. Bu gerçekten sorumluluk anlamındadır. Hükmeden efendi değildir. Az önce de söylediğimiz gibi ayağa kalkmak, bir işi üstlenmek, bakımını sağlamak anlamlarına gelir ve ailenin geçimini, güvenliğini, idaresini üstlendiği bir sorumluluk anlamındadır erkek için. Bunun da iki gerekçesi sunulmuştur. Bu da Allah'ın verdiği **fıtrî** yatkınlıklar ve erkeğin mali yükümlülüğü. Az önce de söylediğimiz gibi erkeğin ailenin tüm fertlerine özellikle kadın olan fertlerine bakmak gibi bir yükümlülüğü ve sorumluluğu var.

Ayette yine nüşuz halinde, burada basit bir anlaşmazlık değil. Aile birliğini temelden sarsan, yıkıcı bir hal, bir geçimsizlik hali olan nüşuz durumunu ele alıyor. Kur'an-ı Azimüşşan bu krizi, bu hali, bu zorluğu çözmek için cezalandırmayı değil, iyileştirmeyi hedefleyen üç tane aşama sunmuştur. İlki onlara öğüt verin. Yani sevgi ve şefkatle konuşun, nasihat edin, iletişim kurun, sabırla, güzelce, telkinle yaklaşın. İkinci adımda yani bunu bu denendi, denendi, denendi, sabredildi, bu olmadı. İkinci adım yataklarında onları yalnız bırakın. Bu böyle düşmanca bir şekilde bir ceza verircesine terk etmek değil. Meselenin, bu söz konusu meselenin ciddiyetini göstermek için ve her iki tarafı da bu konu hakkında tefekkür etmeye, sevk etmek için yapılan geçici bir fiziksel ayrılıktır. Kesinlikle ceza değildir, intikam gibi değildir. O şekilde uygulanmıyor.

Ve üçüncü olarak, bu da olmadığı takdirde, **“Onlara vurun”** [Nisa 34], onlardan ayrılın. Bu en çok tartışılan kelime. Burada darp kelimesi. Arapça'da vurmak ama aynı zamanda seyahat etmek, örnek vermek, ayrılmak gibi birçok anlamı olan bir kelime. Burada müfessirlerin çoğunluğu bunun boşanmayı önlemek için son çare olarak başvurulana asla iz bırakmayan bir misvak gibi ince bir şeyle yapılan sembolik bir dokunuş olduğunu söylemişlerdir. Sembolik bir dokunuş yani vurun kesinlikle böyle dövmek şeklinde değil. Sembolik bir dokunuş olduğunu söylemişlerdir. Bu dahi bizzat Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hayatı ve sözleriyle gördüğümüz üzere, bizlere aktarıldığı üzere son derece sınırlandırılmıştır. **Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatı boyunca hiçbir kadına el kaldırmamıştır ve “Hayırlılarınız kadınlarına vurmazlar.”** buyurmuştur.

İmam Gazali, evlilik dinin kalesidir demiştir ve bir müminin manevi hayatı için en temel kurumlardan birisi olarak tanımlamıştır. İnsanı harama sürükleyen, vesveselere karşı sağlam bir kale olarak söylemiştir ve bir hadis-i şerife dayanarak **“dininin yarısını koruma altına almasını sağlar”** demiştir. Aynı zamanda manevi bir terbiye yoldur. Sabrı, fedakarlığı ve sorumluluğu öğretir. Burada insan ailesini, çocuklarını Allah'a kulluk edecek salih evlatlar yetiştirme niyetiyle ailesini koruyup gözettiği zaman büyük bir ibadet de yapmış oluyor.

Burada İslam'ın kadına verdiği değerleri sadece aile içindeki rollerde sınırlı olmadığını da biliyoruz. Toplumda önemli bir ferdi olarak görülmüştür İslam toplumlarında. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) zamanında kadınlar mescide gelirdi. İlim öğrenirlerdi. Uhud Savaşı'ndan da bildiğimiz üzere kendileri savaşa hemşire olarak katılırlardı, savaşlılardı, ticaret yaparlardı. Hazreti Ömer devrinde bir hanım sahabiye, Şifa Hatun, pazarlardan sorumlu bir yönetici olarak tayin edilmişti. Kadınların toplumsal hayata katkısı hep devam etmiştir. İslam buna engel olmamıştır. Uygun bir ortamda ilme ve hizmete kadınları teşvik etmiştir.

Bu surede yine gerçek adaletin yanı sıra cezalandırmak değil, öngörülü bir biçimde daha yanlış ortaya çıkmadan zayıfları korumak, onlar üzerindeki sorumluluğu toplumca paylaşmak olarak Kur'an-ı Azimüşşan bu surede çok güzel ele almıştır. Allah-u Teala'nın hikmeti bu ayetlere çok güzel bir şekilde yansımıştır. Yani toplumlarımızın, cemaatlerimizin kalitesini en savunmasız, en zayıf halka diyebileceğimiz yetimler, dullar, kadınlar, bunlara nasıl davranıldığıнын, nasıl davranılması gerektiğinin üzerinde durarak çok güzel bir şekilde bu toplumsal adaletin temelleri

oluşturulmuştur. Ve hakların ve sorumlulukların birbirlerinden farklı değil, birbirleriyle bir bütün olan kavramlar olduğu surede çok güzel bir şekilde anlatılmaktadır. Burada dengeli bir hal vardır. Bir insanın bir insanın üzerindeki hakkı aynı zamanda o insana karşı olan sorumluluğudur.

Ailenin kutsal bir emanet olduğu sureden yine anlaşılmaktadır. Adaletin, merhametin, sabrın öğrenildiği, geliştirildiği yerlerdir. Manevi bir şekilde ahlakımızı yükseltmek için niyet edeceğimiz, sorumluluklarımızı ele alabileceğimiz, Allah'ın daha güzel bir kulu olmak için niyet edip, inşallah daha da güzelleşebileceğimiz yerlerdir, birliklerdir aileler. Ve surenin hükümleri, kanunların hükümlerin hikmeti çok yücedir. Her biri Allah-u Teala'nın kullarına olan sevgisiyle, merhametiyle ve şefkatiyle yoğrulmuştur. Bizi daha yüksek bir manevi mertebeye, fitratımıza uygun bir hale taşımaktadır.

Burada erkekler olarak kavvam olmanın yani sorumluluk sahibi, gözeten, ayağa kaldıran olmanın inşallah gerçek halini yaşayalım. Allah-u Teala nasip etsin evlerimizde adalet, şefkat ve korumanın temsilcileri olalım. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sünnetinden onun izinden gidelim inşallah. Ve hepimiz toplumlarımızı inşallah bu temeller üzerine yeniden inşa edelim. Biliyorsunuz günümüzde toplumumuz maalesef bu değerlerden gerçekten uzak bir toplum haline geldi. Allah affetsin, Allah hidayete erdirmiş inşallah.

Nisa suresinde bu toplumsal ve aile sosyal konuların yanı sıra, sosyal konular diyebileceğimiz konuların yanı sıra ve imana dair ve toplumsal düzene dair önemli uyarılar da var. Tabi ki şirik, Allah'a ortak koşma konusuna değiniliyor. Bunun affedilmeyecek büyük bir günah olduğu bildiriliyor. Burada geçmiş ümmetlerden en başta belirttiğimiz gibi özellikle Yahudi ve Hristiyanlardan bahsediliyor. Onların hatalarından ibret alalım diye de tabi ki Allah-u Teala bahsediyor. Özellikle 153-157. ayetlerde ehli kitabın yani Yahudilerin Hz. Meryem Ana'mıza iftira atmaları, İsa Aleyhisselam'ı inkâr etmeleri, peygamberleri öldürmeleri gibi suçlardan bahsediliyor. 171. ayette Hristiyanlara seslenilerek, **“Ey ehl-i kitap, dininizde aşırılığa gitmeyin. Allah hakkında sadece hak olanı söyleyin. Meryem oğlu Mesih İsa Allah'ın elçisi ve O'nun kelimesidir... Allah üçtür demeyin, hayrınıza olarak vazgeçin.”** [Nisa 171] diye uyarılıyor Ehl-i Kitap. Burada da Allah'ın teklifi, İsa Aleyhisselam'ın onun bir elçisi, onun bir kelimesi olduğu açık ve net bir şekilde yazılıyor.

Yine 135. ayette bu sefer bu imanlı toplumu bozabilecek şeylere karşı iman edenler, Müslümanlar, müminler uyarılıyorlar. **“Ey iman edenler! Bakın bu sefer hitap ey iman edenler şeklinde. Kendiniz, anne, babanız ve akrabalarınız aleyhine de olsa Allah için şahitlik ederek adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. Hakkında şahitlik yaptığınız kişi zengin olsun, fakir olsun. Allah onlara sizden daha yakındır.”** [Nisa 135] Yani onların menfaatini sizden daha iyi gözetir. **“Nefsinizin arzularına uyarak adaletten sapmayın.”** [Nisa 135] Yani burada kesinlikle yalancı şahitlik yapmanın, gerçeğe uygun olmayan bir şeyler söylemenin, böyle bir şahitlik yapmanın uygun olmadığı, adalet olmadığı, bunu yapmamamız gerektiği emrediliyor.

Burada tabi işte yine günümüz toplumunda gördüğümüz liyakatsizlikler, bizdendir deyip insanların birtakım yanlışlarına, hatalarına göz yumulması bunlar toplumun altını oyan, toplum düzenini bozan şeylerdir. Bu aynı zamanda toplumun sorumluluk kademelerinde, **yönetici** kademelerinde sorumluluklarda bir emanettir. Ve günün sonunda emanete riayet etmemek olmaktadır bu hal.

Surede de bu emanete riayet konusu çok açık ve net bir şekilde geçer. **“Allah size emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi**

emrediyor.”[Nisa 58]. Bu 58. ayet. Bu ayet Mekke fethinde Kâbe’nin anahtarı, o sırada anahtarın sahibi Osman bin Talha ona geri verilmesi hadisesinde nazil olmuştur. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kâbe’nin anahtarını Mekke fethedildikten sonra eline almıştır. Bu ayet gelince de anahtarı eski görevlisine yani sahibine, ehline Osman bin Talha'ya geri vermiştir. Bu sırada, bu olduğu esnada Osman bin Talha Müslüman dahi değildi. Ama emaneti ehline vermek, bu ayetle beraber İslam'ın gerektirdiği bir kural, bir hüküm olduğu için bunu yaptı. Ve bu o sırada sahabeye çok fazla tesir etti, manevi olarak kalplerine tesir etti. Hazreti Ömer, o gün emanet ayeti ininceye dek Resulullah'ın yaptığını anlayamamıştım. Sonra ne kadar isabetli olduğunu gördüm demiştir. Hazreti Ömer biliyorsunuz adaletiyle meşhur bir halifedir. Bu da işin ehline verilmesi, emanetin ehline verilmesi ve ehil olmayanın emanete ihanet etmemesini esas alan bir ayet. Maalesef yine günümüz toplumunda bu şekilde bir anlayış çok az veya kalmadı.

Burada toplum içerisinde yine münafık karakterlere, münafık kişilere, zayıf imanlı kimselere de değiniliyor. Özellikle 88 ve 91. ayetlerde ve 142-146. ayetlerde münafıkların ikiyüzlülükleri, savaş esnasında gevşeklikleri, iman-küfür arasında gidip gelmeleri eleştiriliyor. Ve Allah-u Teala Müslümanları uyarak 145. ayette, **“Münafıklar cehennemde en alt katındadırlar.”** [Nisa 145] buyurmuştur ve merhamet kapısını da açık bırakmıştır. **“Ancak tövbe edenler, hallerini düzeltenler, Allah'a sarılanlar ve dinlerini Allah için halis kılanlar müstesna. İşte onlar müminlerle beraberdirler.”** [Nisa 146] Müminlere de yakında büyük bir ecir vereceğiz. Buradan da günah işlenmiş bir sapma olmuş olsa dahi insanın samimi bir şekilde tövbe etmesi, halini düzeltmesi, Allah'a ve dinine dönmesi ve sarılması ile Rabbimizin merhametinin ne kadar bunları kuşattığını, Allah'ın tövbeyi kabul ettiğini görüyoruz. Rahman ve Rahim olan Rabbimizin. Elhamdülillah. Rabbimizin rahmeti gazabını aşmıştır.

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de Allah-u Teala bu noktada bir teselli veriyor. **“Ey Peygamber! Onların yaptıkları hileler sana hiçbir zarar veremez. Allah seni koruyacaktır.”** Burada 113. ayette ve diğer ayetlerde de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e özel koruma, özel muhafaza ve rahmeti Rabbimizin hatırlatılıyor. Yine 113. ayette Rabbimiz buyuruyor: **“Eğer üzerinizde Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı o münafıkların bir kısmı seni saptırmaya yeltenecekti. Halbuki onlar sadece kendilerini saptırırlar. Sana hiçbir zarar veremezler. Allah sana kitabı ve hikmeti indirdi. Bilmediğin şeyleri öğretti. Allah'ın senin üzerindeki lütfu pek büyüktür.”** [Nisa 113]. Burada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e en büyük bir iltifat var. Düşünün burada en büyük bir takdir var. Allah-u Teala bizzat "Seni koruyorum, sana lütuf verdim, sana hikmet verdim" diyor Resûlullah'a. Ve buradaki hitabın güzelliği ve rahmetini de görüyoruz. Burada bizim için de anlayabileceğimiz bir mesaj var. Allah'ın diline sarılırsak, Allah'ın bizi de nice belalardan koruyacağını, kalbimize feraset vereceğini, bilgilerimizi, bilmediklerimizi öğreteceğini buradan inşallah ümit ediyoruz.

Surenin 41. ayeti, kıyamet gününe dair önemli bir şey anlatılıyor. **“Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni ey Muhammed onların üzerine şahit olarak getirdiğimiz zaman durumları nasıl olacak?”** [Nisa 41] Burada düşünün yani her ümmetten bir şahit getiriliyor. Her kavmin peygamberi o kavme şahitlik ediyor. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise tüm ümmetlere karşı şahit tutuluyor. Burada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletinin de nasıl hepsini kapsayıcı olduğunu, nasıl hepsini tasdik edici olduğunu ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimizin yine şahit isminin yani şahit tanık olma vasfının vurgu yapıldığını görüyoruz. Miraç gecesinde de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) diğer peygamberlere imam olmuştur. Mahşerde de yine tüm nebilerin doğrulayıcısı ve şahidi olacaktır. Rabbimiz onu en güzel, en özel kulu ve peygamberi olarak kılmıştır. Elhamdülillah.

Başka bir ayete geelim. **“Şüphesiz sadece Allah'ın lütfu ve rahmeti sayesinde ki sen onlara karşı yumuşak davrandın. Burada eğer katı yürekli olsaydın etrafından dağılıp giderlerdi.”** Bunu hatırlarsanız Ali İmran'da okumuştuk. Bu Ali İmran'ın bir ayeti 159. ayeti. Burada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de o merhametinin, o yumuşak huyunun, Allah-u Teala'nın bir hikmeti, bir ihsanı olduğunu görüyoruz.

Nisa suresinde de 64. ayette münafıklar ve günahkârlar için şöyle deniyor: **“Eğer onlar kendilerine zulmettiklerinde, yani günah işlediklerinde sana gelseler, Allah'tan bağışlanma dileseler ve Peygamber de onlar için af dilese, Elbette Allah tövbeleri çok kabul edici ve merhametlidir.”** [Nisa 64] Ve burada yine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ilgili olduğunu tasavvuf alimlerinin birçok arifin söylediği bir ayet. 174. ayet. **‘Ey insanlar!’** [Nisa 174] Yine burada ey insanlar hitabı var Rabbimizin. **“Ey insanlar! Rabbinizden size kesin bir delil geldi. Size apaçık bir nur indirdik.”** [Nisa 174] Bu nurla ilgili olarak müfessirler bunun Kur'an-ı Azîmüşşân olduğunu söylüyor. Bazıları iman olduğunu söylüyor. Ama birçok arif de burada. Mesela İbn-i Arabi gibi alimler de bu nurun bizzat Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimizin kendisi olduğunu belirtiyor. Bu ayette bahsedilen apaçık nur Muhammed'in kalbidir, Nûr-ı Muhammedî'dir demiştir Muhiddin İbn-i Arabi. Onun mübarek varlığı bize bir güneş misali nur saçmıştır. İbn-i Arabî'nin yine şecere-i kâinat, varlık ağacı olarak tasvir ettiği kâinatta Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) adeta kökteki tohum gibidir. Bütün insanlık ve tüm varlık Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nurundan yaratılmıştır. Allah onu öyle bir nur kılmıştır ki **“Allah göklerin ve yerin nurudur.”** [Nur 35] Ayetindeki yani bu Nur Sûresi 35. ayette o nuru tarif ederken bir misbah, bir lamba olarak bahsetmiştir. İbn-i Arabi Hazretleri, **“Allah'ın gönderdiği o apaçık nur, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbindeki nurdur. Bu nur öyle parlar ki, onun cam gibi tertemiz bedeninde yansır, adeta bir yıldız gibi tüm insanlığa yol gösterir.”** diye açıklamıştır.

Rabbimiz burada 57. ayette bir müjde vermiştir. **“İman edip salih amel işleyenleri altından ırmaklara kat, cennetlere sokacağız. Orada ebedi kalacaklar. Onlar için tertemiz eşler vardır ve onları hoşnutluk ve selamla karşılama vardır.”** [Nisa 57] Burada Allah'ın hoşnutluğunu ve selamını tabi ki bir kula nasip olması durumunda daha büyük bir saadet olamayacağını elhamdülillah anlıyoruz. 122. ayette müminlere **“içinde ebedi kalacakları Adn cennetleri”** [Nisa 122] vad edilmiştir. Burada iman edin, güzel işler yapın, sabredin, fedakârlık edin. Sonunda büyük kazanç vardır. Allah zulmedici değildir. Zerre kadar iyilik yapan mükafatını alır, zerre kadar kötülük yapan cezasını görür. Nisa suresi 40. ayette de **“Allah zerre kadar bile zulmetmez, bir iyilik olsa onu kat kat artırır ve kendi katından büyük ecir verir”** [Nisa 40] buyurmuştur. Rabbimizin rahmeti adaletini de aşar. Küçük bir hayrı bile boşa çıkarmaz. Elhamdülillah.

Nisa suresi de yine şer'î hükümleri barındıran bir suredir. Allah'ın açık bir şekilde ayetlerde beyan ettiği zahir hükümler ve hükümlerin özünde de tabii ki sırlar olarak bizim anlayamadığımız bir kısım daha vardır. Mesela İmam Rabbani Hazretleri **“Sadece zahirle yetinen bir kısım vardır, zahir uleması. Bir de hem zahir hem batını kavrayan Râsih (bu Ali İmran suresinde vardı. Derin anlayışlı, ilimde derinleşmiş) ulema vardır. Onlar hem şekle (yani zahire), hem de öze taliptir. Şekil (yani zahir), özün vasıtasıdır. Öze ulaşmak elzemdir. Ama şekli de asla terk edemeyiz. Öz, şeklin içinde gizlidir. Şekli, zahir olan hükümleri hiçe sayarak öze varılmaz. Bu nedenle şeriâtın zahirini yerine getirmeden hakikatine erişilmez.”** demiştir. Yaşadığımız toplumda da şeriâtın zahiri yerine maalesef getirilmemektedir ve toplum olarak da zahirin özünden nasibimizi almamızın önüne geçmektedir. Allah-u Teala inşallah nasip ederse hem zahirin hem de öz

olarak bunların gerçekten hikmetine erebileceğimiz, adaletli, mutmain bir toplumda yaşayabileceğimiz bir zamanı görürüz.

Burada bizim alacağımız dersler nedir inşallah?

Allah-u Teala'nın bizi bir nefesten yarattığını, hepimizin aynı insanlık ailesinin, aynı beşer ailesinin ferdi olduğunu anlıyoruz. Kadınları ve zayıf kesimlerin Allah'ın onları bizim himayemize emanet ettiğini, onlara iyi davranmamız, hakkını gözetmemiz gerektiğini, bunun bizim üzerimize bir sorumluluk olduğunu, bunun iman gereği olduğunu görüyoruz. Aile hayatımızda karşılıklı sevgi, edep, âdâb, saygı, sabır bunların önemli olduğunu anlıyoruz. Erkeklerin bir kavvam olarak koruyan, gözetten, ayağa kaldıran, sorumlu bir kişi olarak davranması gerektiğini, ailelerinde bu şekilde davranmaları gerektiğini görüyoruz. Kadınların da muhabbet ve itaatle yuvalarını şenlendirmesi gerektiğini anlıyoruz. Geçimsizlik olursa dahi bunu güzellikle çözmek için uğraşmak ve sabretmek gerektiğini anlıyoruz. Mülkiyet hakkı, miras hakkı, yetimin hakkı, komşunun hakkı, bir kişinin emeği, bunların önemini görüyoruz. Herhangi bir şekilde haram bir lokmayla, hileyle başkasının elinden bir şey almanın haram olduğunu çok açık ve net bir şekilde okuyoruz. Ve toplumsal olarak da hayatımızda adalet, emanet ve sorumluluk bilincinin en önemli şey olması gerektiğini görüyoruz. Yine içki ve kumar yasağının haram olmasında ilk işaretlerini görüyoruz Nisa suresinde. Sonrasında başka surelerin ayetlerinde apaçık bir şekilde haram kılınmışlardır.

Rabbimizin rahmetine güvenmemiz gerektiğini görüyoruz. Sure boyunca ikazlar var. Evet, cennet müjdeleri de var. Gerçekten salih olan, Allah-u Teala'nın adaletine, ölçüsüne, kuralına uyan mümin kullar içinde cennet müjdeleri var. Burada korku ile ümit arasında gerçekten bir denge bulmak gerektiğini görüyoruz ve bu korktuğumuz şeylerle, ikaz edildiğimiz şeylerle bunlardan dönüp Allah-u Teala'nın bizim için koyduğu kurallara ve ölçülere riayet etmemiz gerektiğini, bunun bizim üzerimize bir sorumluluk olduğunu, farz olduğunu görüyoruz. Burada yine Nisa suresi 17. ayette az önce üzerinde durduğumuz **'bir günah işleyip hemen dönenleri affederim'** [Nisa 17] dedi Rabbimizin ayette. Ama buna ek olarak da yine 18. ayette Rabbimiz buyurmuştur: **"Ölüm anına kadar tövbe etmeyi erteleyenleri kabul etmem"** [Nisa 18] buyurmuştur. Bizim yapmamız gereken burada günaha ısrarla devam etmemek, günahlarımızı fark edip Allah-u Teala'nın merhametine dönüp tövbe etmek, halimizi düzeltmek, Allah'ın merhametine sığınmak. Rabbimizin merhameti çok geniştir.

Surenin bir kısmında da (buraya henüz değinmemiştik); Müslümanlara savaş sırasında nasıl davranılacağı öğretilmektedir. Bu da 74-104. ayetler arasındadır. Yine haksızlığa uğrayan zayıfları kurtarmak veya dini özgürce yaşayabilmek için hicret etmek gerektiği, gerektiğinde de savaşmak gerektiği bu ayetlerde emredilmektedir. Yine bu ayetlerde şunları da görüyoruz; barış teklif edenle savaşmamak gerektiğini veya birine yanlışlıkla zarar verirse bunun diyetinin karşılığının ödenmesi gerektiğini, anlaşma yapılan kişiye dokunmamak gerektiğini. Surede evrensel olarak, her insana, her topluma uygun bir savaş hukuku da bulunuyor. Adalet ve insaf çizgisi burada korunuyor. Tabii ki müminlerin zulme boyun eğmemesi gerektiğini, haklı davası için gerekirse canını ortaya koyacağını ama asla kendisinin zalimlerden olmaması gerektiğini de anlıyoruz.

İnşallah bizlere imanımızı tazelemeyi ve üzerinde tefekkür ederekten bize birtakım hikmetlerin açılması nasip olur bu surenin. Burada ayetlere baktığımızda her hitapta zaten bir hikmet görüyoruz. Ey insanlar diye başlamasından bu ayetlerin rahmetini, **"ey iman edenler"** diye devam eden ayetlerde Allah-u Teala'nın şefkatini görüyoruz. Ehli kitap diyerek muhatabı incitmeden uyaran Allah-u Teala'nın sabırlı ve nazik hitabını görüyoruz. Allah Resulüne hitap

ettiğinde de çok zarif bir üslup kullanılır birlikte gördüğümüz üzere. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah-u Teâlâ nazarında ne kadar kıymetli olduğunu da görüyoruz bu ayetlerde.

Hatalı birini savunmak üzere araya giren Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de **“sen onların davasını üstlenme. Allah haini...sevmez”** [Nisa 107] diyerek latifçe bir ikaz var. Ardından **“Allah'ın lütfu ve rahmeti senin üzerinde olmasaydı”** [Nisa 113] diyerek az önce bahsettiğimiz ayette de Allah-u Teâlâ'nın merhameti bildirilmiştir. Rabbimiz de burada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e çok latif bir şekilde hem öğretmiştir hem de onu taltif etmiştir.

Bu ayetleri okurken Allah-u Teala'nın nasibiyle kalbimizde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmeti olmanın, dolayısıyla bize de bu rahmetin, gölgesinin eriştiğinin, üzerimizde bu sorumlulukların olduğunun, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i izlemenin, O'nun sünnetine uymanın, Allah-u Teala'nın koyduğu ölçülere, kurallara uymanın önemini görüyoruz. Allah-u Teala da 80. ayette **“Kim Peygamber'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur”** [Nisa 80] buyurmuştur. **“Allah ve Resul'e itaat edenler Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraberdir. Onlar ne güzel arkadaşlardır”** [Nisa 69] demiştir 69. ayette. Allah-u Teala inşallah hepimizi o güzel kullarla haşreylesin. Elhamdülillah.

İnşallah bu kadardı Nisa Suresi ile ilgili anlatacaklarım. Rabbim razı olsun dinlediğiniz için. İnşallah duamızı da edelim. Bu da surenin özüne uygun bir dua hazırlamaya çalıştım. Rabbim inşallah hikmetine ermemizi hayırlara vesile kılsın, nasip etsin bize.

Euzübillahimineşşeytanirracim.

Bismillahirrahmanirrahim.

Ey Rabbimiz bize eşsiz kelamın Kur'an-ı Azîmüşşân'ı indirdin. İçimizi dışımızı onunla nurlandır. Kalplerimizi Kur'an-ı Azîmüşşân'a aç Ya Rabbi. Ondaki hükümlere teslim olmayı ona uygun bir hayat yaşamayı nasip et Ya Rabbi.

Ey alemlerin Rabbi, biz aciz kullarını güzel ahlak ile ahlaklandır, güzel edeb ile edeplendir. Bize adalet, merhamet, ihlâs nasip eyle. Nefsimizin zulmünden bizi koru, şeytanın vesvesesinden uzak tut.

Allah'ım ailelerimize huzur ver. Eşler arasında sevgi ve rahmeti arttır. Anne babalara evlat sevinci ver. Evlatlara anne baba hürmeti ver. Yuvalarımızı dağılan dağıtan fitnelerden sana sığınırız. Bizleri muhafaza eyle.

Ya Rab yetimlere, öksüzlere sahip çıkmayı bizlere ihsan eyle. Mazlumların yanında yer almayı, zalimin karşısında durmayı bizlere nasip eyle. Dünyanın neresinde zulüm altında inleyen kardeşlerimiz varsa onları en kısa zamanda kurtuluşa ulaştır Ya Rab. Bizlere bir güç ver ki elimizle, dilimizle, malımızla onlara destek olabilelim. Elimizden geleni ardımıza koymayalım.